

riety; i samband härmed ordnas ett särskilt möte om solenergi med specialutställning. *International Meeting on Cinematographic Technique* arrangeras den 27—28 juni av den italienska föreningen för filmteknik, Associazione Tecnica Italiana per la Cinematografia. Vid mötena ordnas simultantolkning till flera språk.

Upplysningar erhålles genom Rassegna Internazionale Elettronica, Nucleare e Teleradiocinematografica, Via della Scrofa 14, Rom.

Internationellt symposium om gruvteknisk forskning. Det årliga Symposium on Mining Research, som sedan fem år tillbaka anordnas av University of Missouri School of Mines and Metallurgy i samarbete med US Bureau of Mines, göres internationellt från 1961. Vid International Symposium on Mining Research, som hålles den 22—25 februari 1961, behandlas de tre ämnesområdena: sprängämnen och sprängning; bergmekanik; vetenskaplig forskning i gruvtekniken. Mötet är öppet för intresserade, och arrangörerna är tacksamma för meddelanden om rapporter till kongressen om grundläggande eller tillämpad gruvteknisk forskning. Rapporterna bör vara inlämnade före den 1 november 1960.

Upplysningar erhålles genom Department of Mining Engineering, Missouri School of Mines and Metallurgy, Rolla, Missouri, USA.

Konjunkturläget våren 1960

338.972

Den rådande internationella högkonjunkturen har under de senaste månaderna ytterligare förbättrats i styrka och intensitet. I *Västeuropa* karaktäriseras sålunda det ekonomiska läget för närvarande av starkt stigande produktion, ökad industriell och kommersiell investeringsverksamhet, en påtagligt låg arbetslöshet samt inte minst expanderande utrikeshandel. På andra sidan Atlanten fortsätter uppsvinget i *Förenta Staterna* och man har kunnat notera nya rekordsiffror på de flesta områdena. Men expansionstakten har inte trots allt blivit så betydande, som experterna tidigare har spått. Även till *råvaruländerna* har de uppåtgående konjunkturerna spritt sig. Någon nämnvärd förbättring av råvarupriserna har dock inte skett.

Mängd- eller inflationskonjunktur?

En följd av efterfrågestegringen har varit att det besvärande kapacitetsöverskott, som förelåg på många områden i de flesta industriländerna för ett år sedan, har reducerats. Den ökade orderingången under den gångna vintern och företagna undersökningar om företagets investeringsplaner tyder på att åtminstone de västeuropeiska länderna snart når fullt utnytt-

jande av kapaciteten. När expansionsprocessen har hunnit så långt återstår det att se, om den nuvarande mängdkonjunkturen övergår i en inflationskonjunktur.

Ett utmärkande drag i aktivitetsökningen har varit, att den i motsats till tidigare högkonjunkturer under efterkrigstiden inte har åtföljts av inflationistiska störningar av mera allvarlig natur. Pris- och kostnadsstegringarna har med andra ord hållit sig inom rimliga gränser. En tendens till växande labilitet på dessa områden har emellertid gjort sig gällande, en tendens som kan väntas öka ju mer man i de västeuropeiska industriländerna nal-kas full sysselsättning och fullt utnyttjande av produktionskapaciteten. Regeringarna synes dock i allmänhet vara på sin vakt mot uppdykande inflationstendenser och har, att döma av den förda ekonomiska politiken, visat större beslutsamhet än tidigare att bevara såväl den inre som den yttre stabiliteten.

Svensk export kraftigt uppåt

För Sveriges del har den stigande aktiviteten utomlands medfört att den ekonomiska statistik, som framkommit över utvecklingen de senaste månaderna, har varit i hög grad anmärkningsvärd.

För att börja med handelsstatistiken var sålunda *exporten* under tremånadersperioden december—februari värdemässigt 16 % större än under motsvarande tid 1958/59. Enbart under februari kunde en ökning med 33 % noteras. Det är i första hand de stora stapelprodukterna järnmalm, järn och stål, trävaror samt massa och papper som har ökat. Eftersom exportförsäljningarna av dessa varor nu synes ha avancerat så långt att den planerade årsförsäljningen i stor utsträckning redan har placerats, kan man vänta sig en hög exportnivå även i fortsättningen. Även exporten av maskiner och instrument har varit mycket gynnsam liksom givetvis också bilexporten, tabell 1.

Även *importen* har till följd av den stigande inhemska efterfrågan skjutit kraftigt i höjden. Under tremånadersperioden december—februari var den sålunda inte mindre än 22 % högre än för ett år sedan. Här var det främst importen av mineraloljor som ökade 37 %, kemiska produkter 32 %, järn och stål 31 %, textilvaror 28 % samt maskiner och instrument 21 %.

Tabell 1. Exporten av några viktigare varor december 1959—februari 1960

	Mkr	Ökning %
Järnmalm	222	51
Bilar jämte bildelar	166	37
Järn och stål	206	29
Maskiner och instrument	571	18
Massa	488	12
Papper och papp	273	12
Trävaror	177	6

En negativ faktor i utvecklingen har emellertid varit, att *handelsbalansen* påtagligt försämrats. Mot exporten på 3 200 Mkr. står nämligen importen på 3 900 Mkr. Importöverskottet under december—februari var sålunda 700 Mkr., som kan jämföras med 400 Mkr. under samma tid 1958/59. Den totala *valutareserven* sjönk samtidigt från 3 300 Mkr. i november 1959 till 2 900 Mkr. i februari 1960. Därmed försvann den ökning i valutareserven, som hade byggts upp tidigare under 1959.

Forcerad produktion

En nästan lika imponerande expansion som utrikeshandeln har *industriproduktionen* visat. Den mycket snabba stegring, som framkom under fjolårets sista månader, har nämligen fortsatt 1960. Under såväl januari som februari var sålunda industriproduktionen inte mindre än 9 % större än samma tid för ett år sedan. Ser man till kapital- och konsumtionsindustrierna som helhet kan dessutom konstateras, att de hållit ungefär jämna steg med en produktionsökning på 8—9 % vardera.

I uppsvinget har nära nog alla branscher av betydelse tagit del i. Särskilt markant har dock produktionsökningen varit för järnmalmegruvorna samt järn- och metallverken. Här steg nämligen produktionen i februari med hela 13 %. Men även i träindustrin liksom i massa- och pappersindustrin var produktionsökningen inte mycket mindre, 12 %. För verkstadsindustrin, där en omsvängning kom till stånd relativt sent, låg sysselsättningen i februari inte mer än 4 % över motsvarande nivå 1959. Orsaken härtill är emellertid att den svaga utvecklingen inom varvsindustrin i viss mån bromsat upp en mer markerad uppgång. I den egentliga verkstadsindustrin har sålunda sysselsättningsökningen under de senaste månaderna varit av storleksordningen 7—8 %.

Att efterfrågan inom landet är stigande på bred front framgår av att produktionen inom livsmedelsindustrin liksom inom textil- och konfektionsindustrin ökade med 10 % under februari 1960. En bidragande orsak till denna kraftiga uppgång har också varit omsättningsökningen. Denna medförde ju som bekant en köprush mot slutet av 1959 och en del av produktionsuppgången beror sålunda på en tendens att åter fylla lagren. Däremot synes läder- och skoindustrin inte ha haft någon större känning av denna efterfrågeökning, eftersom produktionen i februari 1960 var lika stor som i februari 1959.

Det finns mycket som talar för att industriproduktionen kommer att öka även under de närmaste månaderna. Konjunkturinstitutets senaste barometerundersökningar om läget i järnmalmindustrin, järn- och stålverken, verkstadsindustrin samt textil- och konfektionsindustrin talar för detta. Samtidigt kan man emellertid vänta, att stegringstakten successivt kommer att avta något. Den snabba och betydande lageruppyggnad, som hittills haft en så

starkt stimulerande effekt på industriproduktion, synes nämligen ha glidit in i en lugnare fas inom många sektorer av näringslivet.

Låg arbetslöshet

Den stigande ekonomiska aktiviteten har lett till att *arbetslösheten* pressats ned på en förhållandevis låg nivå. I mitten av april var nämligen antalet registrerade arbetslösa inte mer än 30 700, vilket är 2 400 mindre än månaden innan och hela 15 900 mindre än samma tid 1959. Av samtliga arbetslöshetsförsäkrade var samtidigt 1,9 % arbetslösa mot 2,7 % för ett år sedan. Antalet personer sysselsatta i beredskapsarbeten är dock alltså högt, omkring 12 000.

Att efterfrågan på arbetskraft är starkt stigande visar också statistiken över antalet lediga och tillsatta platser. I själva verket råder redan nu brist på utbildad arbetskraft och problemet är, att döma av nyligen gjorda uttalanden från arbetsmarknadsstyrelsen, hur efterfrågan skall kunna mötas. Vi synes med andra ord vara på väg mot överfull sysselsättning med alla dess besvärande konsekvenser.

Stabila priser

Ett område, där den rådande högkonjunkturen ännu inte kommit till uttryck, är *prisutvecklingen*. Visserligen steg konsumentpriserna med 3 % i januari, men detta var ju till största delen en följd av omsättningsskattens införande. Partipriserna, som inte berördes lika direkt, sjönk däremot något. Utvecklingen under februari och mars visar dessutom, eftersom konsumentprisindex var oförändrat, att uppgången var tillfällig. Men hur länge?

Skärpning av den ekonomiska politiken

Trots de ljusnande utsikterna finns det nämligen även tecken på att expansionen lätt kan få en inflationistisk karaktär. Sålunda framgår det exempelvis av Kommerskollegii nyligen gjorda vårenkät, att företagen nu planerar att investera för totalt 4 200 Mkr. under 1960. I höstas uppgav man att investeringarna skulle bli av storleksordningen 3 800 Mkr. Detta betyder en ökning av investeringsviljan med 9 %. Men frågan är om en sådan betydande investeringsverksamhet, om den nu realiserar, inte leder till en importökning och valutautflöde.

Men den ekonomiska politiken är för närvarande inställd på att bromsa den inhemska efterfrågan. Detta framgick klart vid affärsbankernas senaste månadsammansträde med riksbanken. Mot bakgrunden av den kraftiga utlåningsökning som skett under mars samtidigt som inlåningen jämfört med samma tid 1959 minskat, sade sålunda riksbankschefen, att han ämnade vidtaga vissa åtgärder för att bringa ned bankernas utlåning. En ytterligare skärpning av räntan synes i så fall som den mest sannolika åtgärden.

Göran Ahrsjö